

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofje 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravnništvo sta na mestnem trgu št. 10.

Lastnosti cerkvene glasbe.

(Po razlaganji kanonika **dr. Jakoba** v Regensburgu. Zapisal **J. L.**)

(Konec.)

III.

Liturgično petje dobi svoj pravi značaj pa tudi svojo častitljivost in svoj pravi pomen še le odtod, ker je v zvezi z liturgijo, to je zato, ker je odločeno za službo božjo. Ta popolna zveza z liturgijo je tretja lastnost vsake cerkvene glasbe. Glasba postane še le takrat v resnici cerkvena, ako je namenjena izključljivo za liturgično rabo. Kakor je koral le za božjo službo odločen in razen nje ne zahteva kakega drugega pomena: tako mora vsaka glasba, ako hoče altarju služiti, ravno ta namen vže na sebi vtisnjen imeti. Kazati mora v vsi osnovi, da ne želi in ne išče ničesar drugega kakor božjo čast. Ako bi hlepela po sijajnih učinkih ter razodevala na ta način neko željo po slavi in pripoznanji: kazala bi s tim, da jej manjka pravega, čistega namena in zato bi ne mogla biti v resnici cerkvena.

To tretjo lastnost smatramo pa tudi lahko kot posledico prvih dveh. Ako je namreč cerkvena glasba podložna liturgiji, kar smo dokazali v prvem delu in ako je ž njo v soglasji, o čemur smo govorili v drugem delu: tedaj izvira iz teh dveh lastnosti še tretja, da je namreč takošna glasba tudi v popolni zvezi z liturgijo. In kako lepo se strinja taka glasba z mašnikovim petjem pri altarji! Kaj ne, mašnikovo petje nima nič posvetnega nad seboj, zato ker je njegovo petje *petje Cerkve*, katero je predpisano v misalu in drugih obrednih knjigah. Ravno tako cerkveno je pa tudi petje pevskega zbora, ako se le drži tistih skladb, v katerih se nahajajo razložene tri lastnosti. Kako lepo se ujemata potem *accentus* in *concentus*! (*Accentus* pomenja petje mašnikovo, *concentus* pa ono pevskega zbora.) Kako lepo se strinjate obeh melodije v eno celoto! To sorodnost ali to soglasje med altarjem in korom izprevideli bodemo še bolj iz nasprotja, t. j. iz takih skladb, katere so pisane za cerkev, pa nad seboj nimajo drugega cerkvenega kakor edino svete besede. Kako velik razloček vidimo tukaj! Vzemimo slučaj — katerih se ne manjka — da se je odpel na koro kak moderni *Kyrie eleison*, za katerim intonira mašnik *Gloria in excelsis Deo*! ali pa, da po odpetem *offertoriji*, ki se je sprehajal v vsakdanjih arijah in v nemirni modulaciji

slišimo mašnikovi resnobno-vzišeni *Per omnia sæcula sæculorum!* Ali nahajamo tukaj kako zvezo? Nikakoršne, kajti ti glasovi so si popolnoma ptuji, ker izhajajo iz dveh nasprotnih strani. Uho čuti, da v teh melodijah ni ničesar sorodnega in da ima vsaka svoj posebni značaj: ena je brezskrbni, lahkomišljeni odmev *hujus sæculi* (tega sveta), druga pa je izraz vsega drugačnega duha, *qui non est de hoc mundo*. Znabiti pa že sami te razlike več ne spoznamo, ker smo je tako navajeni? In vendar je ne moremo spraviti v soglasje niti z liturgičnimi niti z estetičnimi pravili!

Razložene tri lastnosti so toraj podlaga vsake cerkvene glasbe. One so bistveni pogoj „cerkvenega“, vse drugo nij bistveno. Ali naj se rabijo tudi glasbena orodja (inštrumenti) v cerkvi? Le-ta so nepotrebna, ker niso opravičena v tradiciji, toda sama na sebi niso necerkvena. Necerkvena bi bila njihova raba tedaj, ako bi se ne ravnala po omenjenih treh lastnostih. Kar pa se tiče kakovosti skladdeb, ne bomo dajali tukaj naukov, kako naj bodo osnovane, da najdejo pot do src vernikov. Naj so resnobne ali bolj ginljive, ložje ali težje, umetne in priproste, bolj ali manj dopadljive osebnemu okusu: o tem ne poprašujemo toliko. Cerkvene so gotovo, ako se drže temelja, kateri je že vložen in katerega ne bode nihče drugi več vložil. Ta temelj je — liturgično petje. — Ker pa na svetu nij nič popolnoma, toraj nahajamo tudi med cerkvenimi skladatelji take, ki imajo sicer dobro voljo, pa znabiti zaidejo semtertje v nebitvenih rečeh sè strogo cerkvene podlage. Nje izgovarjamo s svetim Tomažem: *Sed in hoc peccatum non est proprium artificis in quantum artifex, sed in quantum homo est.*

* * *

Ker smo govorili do sedaj o lastnostih cerkvene glasbe ter po določenih treh straneh pokazali razložek med cerkvenim in necerkvenim, naj nam bode dovoljeno pristaviti k sklepu še nekoliko splošnih opazek. *)

Izraz „liturgično“, ki se dandanašnji tolikokrat sliši, zaznamuje delo ali reč, ki se strinja s cerkvenimi obrednimi zapovedimi. Ako rabimo ta pomen za glasbo, se more le ona glasba liturgično imenovati, katera se ravna pri božji službi natanko po cerkvenih pravilih ali rubrikah. Beseda „liturgično“ pomenja pa tudi neko posebno lastnost, katera loči stvar, ki je v cerkveni službi od one, ki je med svetom; in kolikor bolj razločljiva je ta lastnost, toliko očitneje se pokaže njen liturgični značaj. Tako se n. pr. cerkev kot poslopje gotovo loči od vsake druge hiše, naj bodi že zidana kakor hoče. Lastno obliko imajo cerkvena oblačila ter popolnoma različno od vsake druge nošnje. Drugačne so cerkvene posode: kelih in kupice od posvetnih kozarcev. Cerkveno perilo je platneno in mora tako biti po liturgični zapovedi; sveče morajo goreti pri božji službi voščene in ne druge, ker to tirja liturgična zapoved; celo jezik, v katerem se opravljajo obredi nij navadni, naš domači, temuč liturgični, sveti jezik. O kdaj se nam bodo odprle oči, kdaj bomo spoznali, da mora biti tudi cerkvena glasba drugačna od posvetne! Ako ima vse, kar cerkvi služi, liturgični značaj: ali bode edino glasba, ki ima v prvi vrsti dolžnost poveličevati službo božjo, ali bode edino glasba izvzeta od te

*) Primeri: Geschichte der Kirchenmusik von Raymund Schlecht, pag. 213.

zapovedi? Nikakor ne! Ravno glasba mora imeti odločno liturgično znamenje nad seboj. Ako smo na tem edino resničnem stališču, tedaj bodemo pač lahko spoznali razloček med cerkvenim in necerkvenim. Izprevideli bodemo, da je koral tista glasba, katera je Cerkvi naravno lastna, ker jo je Cerkev sama odgojila. Žalibog, da ga ne znamo ceniti in da zato tudi ne dopada razvajenim ušesom. Pravimo, da je le za mrtvaška opravila pa ne za Božič ali Velikonoč! Odkod tako napačni nazori? Ali ne odtod, ker nam manjka v tem obziru še cerkvenega duha? Ali nij sveta maša skozi vse leto, dan na dan ravno tista nekrvava daritev, katera nas spominja krvave daritve, smrti Sina božjega na svetem križu? Ali ne ponavljamo tudi o Božiči devetkrat svoj skesani klic *Kyrie eleison* in celo v veličastni hvalnici *Gloria in excelsis Deo* svojo dvakratno prošnjo *miserere nobis!* In zakaj ne izpušča Cerkev o Velikinoči, spominjajoč se slavne zmage Gospodove, besedi *crucifixus, passus, sepultus?* Če se nam toraj koral žalosten zdi (kar pa nij v resnici, temuč le onim, kateri ga ne poznajo): zakaj Cerkev celo v najveličastnejših praznikih v sredi največjega veselja ne pozabi popolnoma žalosti in bridkosti? Sevėda v koralu gotovo ne bodemo našli posvetnosti, v kateri smo še zatopljeni; dokler pa njegove vrednosti in lepote ceniti ne znamo, se tolažimo z izrekom: *Potius est considerandus sensus quam modulatio.* Svete besede so, katere so glasbeno povelicane. Ako se nam ptuji zdijo ti napevi, spoštujmo je vsaj zaradi besedi, katerim služijo. Zraven tega pa ne pozabimo, da (kakor je izšel veličastni liturgični tekst po navdihnjenji božjem) je Duh božji obudil tudi njegovo glasbeno sestavo. In kadar prešine tudi nas ta duh: tedaj še le bode oživel to navidezno mrtvo koralovo okostje.

O namenu cerkvene glasbe.

Spisal Fr. Govekar.

(Dalje)

Ali naj cerkvena glasba vtis provzročuje?

Zmernost ima v sebi ponižnost, poštenost in priprostost. Kralj David je molil vpričo ljudstva, kedar je bilo vse za zidanje tempeljna pripravljeno: „Znano mi je, moj Bog, da Ti srca preiskuješ in priprostost ljubiš; zato sem Ti tudi v priprostosti svojega srca z veseljem to daroval.“ Tudi cerkev poje tako pri darovanji na praznik posvečevanja cerkev. Znašanje in šopirjenje je gizdavost in prevzetnost enaka onej v okleki, ono je šega mnogih podob, spreminljivo, zunanje gizdavo blago brez znotranje vrednosti; danes se visoko povzdiguje, a jutri je velo in mrtvo. Znašanje je kakor sploh šega iznajdljivo brez kritike, katero služi rado navadnemu duhu časa, se prikupuje tako okusu meščanov kakor okusu vaščanov s svojimi arijami in samospevi, podobno petju pevskih društev z neotesano godbo. Ono se kaže s prehvapimi nasprotnimi stavki mej *fff* in *ppp*, z zavzetnimi, čudnimi in naglo se spreminjajočimi *tempo* in vrstami mere, z nepotrebni odkloni in odstopi v odročne in vstranske tonove načine, z ostrimi disonancami in vrstenjem akordov, z zmesjo nakopičenih, raztrganih napevov itd. Vsaka taka glasba službo božjo

bolj moti, kakor jo pa poveljuje in pospešuje. Sleherni, kateri takej prisiljenej krami sledi s pazljivostjo, je enak onemu, kateri bi se med službo božjo po cerkvi sprehajal, kakor v muzeji, ter podobe, arhitekturo i. dr. opazuje. K tacemu pa cerkvena glasba ne sme nikdar koga zapeljevati, nje namen je bolj vzvišen. Tu veljajo besede: „srce povzdigujemo k tebi, o Bog! oči na altar!“ —

Cerkveni slog razlikuje so od posvetnega. Kakor zavest o pričujočnosti Božji v obče občutke človeškega rodu kroti in čisti, tako je tudi moč muzikalične predstave v melodiji, harmoniji in *ritmusu* cerkvene glasbe neka vzvišenost in blagi mir vtisnjen, ako se pri predstavah prav obrača in vodi. Osobito zgubi *ritmus* svojo raznolično razvrstnost, in na zunaj delajoči učinek, ako jo posvetnim rečem nasproti zavzema; on postane mirnejši in bolj vpliven ter v vsem vredajoč.

A tudi melodija in harmonija zgubite mnogo od svojega prelepega občutnega vtisa, kar pri posvetnem slogu ne velja, in posebno zadnja kaže svojo harmonično upodobu v večjej oblasti, ter postane na znotraj vplivniša.“ (Reismann, Handlexikon d. Tonkunst.)

Ako je vže posvetna glasba progresivno po Rossiniju, Verdiju, Meyerbeeru in Offenbachu iskajoča zunanega vtisa bila dokaj na slabšem, kaj bi se še le zgodilo s cerkveno glasbo, ako bi se tega ne ogibala. Saj veljajo besede: „Zmernost in ponižnost je pred vsem najpotrebniša“. Sedaj pravi cerkveni glasbeniki ne morejo nikakor prezirati opomina kardinala Bona. Blagi Claudi je vže pred več kot sto leti pisal: „Komur so bogovi dovolili priprosto in mogočno godbo zopet vpeljati, njega bode Apollo svojega prijatelja klical“.

Potrebno se mi je zdelo nekoliko o tej zadevi omeniti, ker iz mnogoletne lastne skušnje mi je znano, da se le preveč od marsikateri strani vedno in v enomer povdarja in zahteva „učinek“ cerkvene glasbe, in se le premalo ozir jemlje na ljubo zmernost in ponižnost. Le bolj živo in veselo, to je gaslo nekaterih; prava cerkvena glasba pa jim je pusta in dolgočasna. Naravno, da se ondi sili in zahteva živa in izrazna glasba, kjer pogrešamo vsako muzikalično izobraženost, in jasno je, da pri tolikem številu se nahajajočih, puhlih, praznih, brez čustva, topih in mrtvih, mehaničnih, rekel bi lesenih predstav „rokodelskih muzikantov“, kateri so podobni mrtvim strojem in neživim avtomatom, brez vsega pravega čutja, ne zamorejo pravo, v cerkvenem duhu zloženo skladbo do pravega znamenja in izrazila (deloma zaradi pomanjkljive vednosti, deloma zaradi pokvarjenega okusa) dovesti na pravo stopinjo. Vprašam, kdo bi ne zgubil potrpežljivosti (od spodbude in pobožnosti ni govora), ako moremo namesto srčno-zdihajoče prošnje pri *Kyrie* poslušati vpitje brez konca in kraja? — Ako ni nobenega pravega sledu od teksta; ako se vsi verzi in stihi enega in istega hinna brez vsakega podvrstenja pojó; ako se povdarjane in nepovdarjane besede in zlogi enako naglašeno izgovarjajo; ako pevci muzikalične fraze raztrgane in zmedene „čez kor mečejo“; ako organist celo mašo brez spremembe s 6—8 spremeni v manualu in bombardom v basu spremlja, i. t. d. i. t. d. Pri vsem tem bi pa menda ne bilo svetovati, se tacega na stran nagibajočega se voza le malo dotakniti, ker sicer bi se zamogel na nasprotno stran prekucniti. *Medio tutissimus ibis!* —

Ozirajoč se v prihodnost, opominjali bi k previdnosti, kajti zgodovina cerkvene glasbe vsih časov priča, da se je ona morala vedno bojevati zoper vpliv posvetne glasbe, a ne vselej z dovoljnim vspehom. To se ne bode baje tudi v prihodnje dokaj spremenilo. Zato ima cerkvena glasba prav, ako se tega, kar spada k modérni glasbi skrbno varuje, in dramatičnih izrazov čez mero ne povdarja, in si za nje ne prizadeva, da ne postane preveč gledališka.

(Dalje prih.)

Spremenljive pevske molitve pri sv. maši

ob nedeljah in zapovedanih praznikih l. 1886. (po direktoriji ljubljanske škofije).

(Dalje.)

4. aprila. 4. postna nedelja (*Dom. IV. Quadrag. Lactare*), 2. cl. *De ea*, sem.
 11. aprila. 5. postna (tiha) nedelja (*Dom. de Passione*), 1. cl. *De ea*, sem.
 18. aprila. Cvetna nedelja (*Dom. in Palmis*) 1. cl. *De ea*, sem.
 22. aprila. Veliki četrtek (*In Coena Domini*), dup. 2. cl.
 25. aprila. Velika noč (*Dom. Resurrectionis D. N. J. Ch.*), dup. 1. cl. *cum Oct.* privil.
 26. aprila. Velikonočni ponedeljek (*Fer. II. Paschatis*), dup. 1. cl.
 2. maja. Bela nedelja (*Dom. in Albis, I. p. Pascha*), 1. cl. *De ea*, dup.

Glej „Cerkv. Gl.“ l. 1884.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Šent-Vida nad Ljubljano, 26. marcija 1886. — Gospod vrednik! Dolgo časa že niste prejeli nobenega poročila o napredku ali zaostanku našega cerkvenega kora, zato se pa nadajam, da mi boste radi dovolili malo prostorčka v „Cerkv. Gl.“, da po dolgem izostanku zopet katero porečem ali uganem, akoravno sem primoran Vas precej v začetku prositi potrpljenja z menoj, kajti prav nič posebnega Vam ne vem povedati. Vzemite za dobro to, kar je; nasproti Vam pa tudi ne bom preveč zameril, ako vržete kaj suhoparni dopis v koš.

Najprvo Vam hočem pokazati vsesplošni pregled in obraz našega kora, za tem pa še nekaj podrobnosti.

Splošno se držimo naslednjega reda: Pri vsaki veliki sv. maši, naj že bode z azistenco ali pa brez nje, da jo le mašnik poje, držimo se na koru dotičnih pravil, le s temi izjemami, da se pri slovesnih opravilih z azistenco „*Introitus*“ in „*Communio*“ poje tako, kakor je v „*Graduale Romanum*“, pri slovesnih brez azistence pa to dvoje kar prosto recitiram. Se vé da prvi in drugi način spremljajo orgle; „*Graduale*“ in „*Offertorium*“ tudi nikdar ne izostane, kakor ga ravno zahteva dotični praznik. In tudi to dvoje pojemo ali v podobi moteta, ali pa le recitaram. — Ako gradualov tekst recitiram (to sem že enkrat v Glasbeniku omenil), pojemo „*Alleluja*“ vselej večglasno, in sicer pri slovesnih opravilih zberemo kak daljši napev za „*Alleluja*“, drugače pa krajšega. Kadar pa „*Offertorium*“ le recitiram, takrat pa vložimo še kak primeren motet, navadno kaj o „sv. Rešnj. Telesu“, ker so po deželi navadno vse slovesne sv. maše pred izpostavljenim Najsvetejšim.

Od tã navedenega reda še nismo niti jedenkrat odstopili, odkar se je pri nas začelo „Cecilijanstvo“.

Pri tihih sv. mašah rabimo sedaj večidel „Cecilijo“, pa tudi druge dobre starejše in novejše skladbe naših domačih in nemških (s slovenskim tekstom) mojstrov.

Prav mnogokrat pojemo „enoglasno“ z orglami, in ako ne celo mašo, pa vsaj kak oddelek, ali v začetku, pri darovanji, ali pa po povzdigovanji.

Kar se mene tiče, mi tako „enoglasno“ petje z orglami nad vse dopada, pa tudi pevcem je všeč. Ljudstvo je v začetku res malo godrnjalo, pa zdaj je tudi zadovoljno.

Tudi slovesne velike maše pojemo semtertje „enoglasno“, ali vse, ali pa tudi le posamezne oddelke.

Velikokrat se pa pripeti, da še drugače mogoče nij peti, kakor „enoglasno“, kadar n. pr. izostane kak pevec, ki je neobhodno potreben za čveteroglasni zbor ali kvartet. Kako pride v takem slučaju prav, ako ima organist pri rokah „enoglasno“ mašo; in ker je ljudstvo že privajeno na enoglasno petje, se potem nikomur čudno ne zdi, ako sliši iz kora enoglasno petje mesto večglasnega.

Jaz bi menil, da ni nikdar in nikoli zadosti priporočano enoglasno petje. Tako petje nikjer ne kazi; ono se sliši lepo v stolnici, kakor v najskrajni farni cerkvi. Se vé, da je tudi pri enoglasnem petji še prav posebno treba paziti na lepo in čisto izgovarjanje teksta, na dinamična znamenja, *forte*, *piano* i. t. d. Pri *forte* naj se preveč ne vpije, pa tudi *piano* naj se ne mermra. Res je pa tudi, ali vsaj jaz tako mislim, ako se cerkveno petje hoče preveč lepšati z mehkužnimi in strastnimi olepšavami, da ono mnogo zgubi na veličastvu, in da se mora vsako pretirano, teatralno in včasí skoraj neznosno gibanje glasu plačati s čvrstim zdravjem, kajti tako petje je bolno. Cerkevno petje naj bo veličastno, čvrsto in zdravo.

To tedaj bi bil splošni pregled o značaji našega cerkvenega petja. Zdaj pa še nekaj. Lansko leto imeli smo, kakor je znano, mnogo lepih in častitljivih cerkvenih slovesnosti. Precej spomladi, dné 30. majnika, blagoslovili so sami prevzvišeni in premil. g. knezoškof novo zastavo našemu „katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov“, pri kateri priliki služili so tudi slovesno pontifikalno mašo. V jeseni se je pa dné 20. sept. pričelo slovesno praznovanje „osemstoletnice“, namreč spomin, da je bila pred osemsto leti ustanovljena naša duhovnja. Do žegnanske nedelje je bila vsako nedeljo slovesna velika sv. maša, vmes na rožnovensko nedeljo tudi pontifikalna maša mil. g. prošta Jarca, in pri sklepu na žegnansko nedeljo so zopet sami Prevzvišeni pri nas slovesno pontificirali.

Marsikdo me je že vprašal, kaj novega da smo peli pri tako velicih slovesnostih, pa vsakemu sem odgovoril: Nič. — Kako to? — Imam namreč tudi tu lastni „svoj prav“. Vsakemu pevovodji je znano, da bodo slabejši kori, med katere se tudi mi prištevamo, novo skladbo, zlasti če je bolj dolga, peli boječe, nekako „kruljevo“; vsaki hip se je bati da bi ne „ušlo“. Ako je slovesnost vrhu tega še zelo imenitna, je strah in bojazen med pevci in organistom še večja, tako da je res težko komaj kaj na pol dobrega skupaj spraviti.

Zato smo si pa raji „gotovost“ izvolili, in smo le stare skladbe peli, da smo vselej z lahkem srcem hodili na kor, in potem vsaj srednje-dobro peli.

Dva oddelka temu dopisu sta pri kraji. Naj sledi še tretji; ako si dobrih reči troje želimo, zakaj bi nas tudi slaba „trojka“ plašila?

Veste kaj g. vrednik, dopisovalcev imate primeroma malo. Imate sicer izborne in izvrstne člankarje, a dopisi so redki. Jaz menim, da imate pravico od vsakega organista tirjati vsako leto vsaj po en dopis, in nasproti bi mislil, da je vsak organist dolžan vsaj enkrat na leto dajati račun od svojega hiševanja. (Pač resnično! Vr.)

Vsaka, tudi najkrajša notica bi Vam, pa tudi drugim gotovo dobro došla. Imeli bi potem tudi bolj jasen in čist pregled o stanji cerkvenega petja po Slovenskem.

Naj bi se vsi slovenski organisti poboljšali, in Vam vsaj po enkrat na leto poročali o stanji cerkvene glasbe v njihovem delokrogu. (Utinam! Vr.) Miroslav.

Iz Ljubljane, 29. marca. — Nij je skoraj stvari, katero bi ljudje raznih misli in razne olike, rajši kritikovali, kakor je cerkveno — ali recimo „cecilijansko“ petje; in naj so si ti „kritično nasnovani“ cerkvarji, muziki in nemuziki, v svojih nazorih in sodbah še tako navzkriž, glej čudo, v eni točki se vsi zlagajo: vsi trdè, da slovesna sv. maša ondi dalje traja, kjer so se cerkveni zbori „cecilijanstva“ poprijeli. Skoraj da bi tej sodbi popolnem pritrdil, ako ne bi iz lastne skušnje predobro vedel, da so nekje „ante haec tempora“ godli in trobili mesto ofertorij, v po četrt ure dolge in še daljše uverture in simfonije, da je maša trajala poldrugo uro itd. — à naj bo; tudi to trditev našim kritikom pustim veljati. Dà, resnica je, da slovesna sv. maša dandanes v mnogih cerkvah dalje traja, nego prej, ko se je celo v stolnici ob navadnih nedeljah pri glavni službi božji ob 10. uri mnogokrat pela Haydn-ova „Deutsche Singmesse“: Hier liegt, in drugod njen prevod „Pred stolom“ in razni „Pred Bogom-i“ ali same Marijine pesni. Ako pa sedanji cerkvarji v svoji „kritiki“ še za korak dalje gredo in na vrat na nos zatrjujejo, da slovesna sv. maša zdaj „predolgo“ traja, ker cerkveni zbori po cerkvenih določilih ali (ker naši kritiki to besedo kaj rajši slišijo) „cecilijansko“ pojejo, moram temu naravnost ugovarjati. Zakaj? Če zdaj zbori *Introitus, Graduale, Offertorium, Communio* in v s *Credo* namesto okrajšanega pojejo, ne storé nič drugega, kakor kar jim Cerkev izrečno zapoveduje. Cerkv. zbor tega nikakor ne dela samovoljno, kakor da bi se mu ravno tako izljubovalo, temuè iz hvalevredne pokorščine do postav svoje svete matere, Cerkve. Taki cerkveni zbori zaslužijo toraj v tej zadevi neomejeno hvalo in gotovo ne graje. „Pa poprej je bilo vendar drugače!“ Čuden, prečuden vzrok! Toraj, ker so se poprej napake delale, treba, da se jih še zdaj krčevito držimo in ponarejamo, dasi tudi napačnosti jasno vidimo? Nijso mar tudi „poprej“ cerkve zidali v „skedenjskem“ slogu? In naj se mar še dalje tako zidajo? In nijso tudi „pogrej“ cerkvá znotraj z apnom belili, da je človeka kar v srce zazeblo, če je le va-nje pogledal? In čemu začenjajo dandanes celo vaške cerkve lepo barvati, dasi tudi je belenje cenejše in se dá v malo dneh vse delo opraviti? —

Vidiš toraj, dragi bralec, da nas oni ugovor o „poprej in zdaj“ nikakor zbegati ne more niti tudi ne sme, se vé da le tedaj ne, ako smo k boljšemu napredovali. Napredovali pa smo gotovo; kajti, ako to pojemo, kar nam mašna in koralna knjiga ukazuje, potem smo, kakor sem že rekel, pokorni otroci matere, sv. Cerkve. Pokorščina do Cerkve pa je vedno ter v vsakem slučaju dobra in hvale vredna.

Slovesna maša zdaj neki predolgo traja, ker se ne pojejo več le odlomki in kosovi, ampak vse, kakor je predpisano! Čudno! traja mar služba božja zdaj debelo uro dalje, kakor prej? ali morda pol ure? ali je razloček med „prej in zdaj“ mar večji od 10—15 minut? — Kadar je kak nenavaden koncert ali beseda napovedana, ali kadar se v gledišči predstavlja kaka „dobra“ igra, kako hitijo poslušalci in gledalci tje, da si preskrbé boljšega prostora, — celo uro pred začetkom. Rajnki prijatelj moj, dr. G. mi je pravil, da, ko se za njegovega bivanja na Dunaji (1853. — 1856.) prvokrat v nekdanjem „Kärntnerthor“-gledišči pel Meyerbeer-ov „Profet“, je že od 8. uri zjutraj dalje občinstvo v pravem pomenu oblegalo „Thalijin tempelj“, da bi si oskrbeli vstopnic in boljšega prostora! Vprašam te, dragi bralec, kje pač traja slovesna služba — „cecilijanska“ dalje, kof 1—1 ¼ ure?? — Če pa gledališko občinstvo po cele ure na začetek predstave čaka in rado čaka, samo radi boljšega prostora — se mar preveč tirja, da katoliški kristijanje 1—1 ¼ ure največji skrivnosti, ki se sploh na zemlji nahaja, darujejo? Nij li služba božja ob nedeljah in zopovedanih praznikih glavna stvar, ali je mar razveseljevanje, sprehodi, kvartanje, kegljanje, popivanje i. dr.? — Odgovóri! In zakaj zahtevajo naši „kritično nasnovani“ cerkvarji edino od nas, da naj v cerkvah vse okrajšamo in pristrižemo, med tem ko dirigenti koncertov in besed svoje potrpežljivo občinstvo do 10. ure in še dalje zadrževati smejo, mnogokrat tudi s tacimi skladbami, katere presegaajo njegov razum? — No, dragi bralec, oni obiskovalci koncertov in besed so že pri vstopu v dvorano prepričani, da se jim bode podalo kaj nenavadnega, kak umotvor prve vrste; tudi je izvršujoče društvo morda na najboljšem glasu. Ne čudi se toraj, če se vsak obiskovalec koncerta

boji nastaviti se nevarnosti, da se ondi čuti dolgočasnega ali da jo celo iz dvorane popiba! Brez dvojbe bi prišel ob dobro ime, ki ga je dotlej pri ljudeh imel radi svojega izolikanega okusa. Mnogim, premnogim je pa edino le za videz mar: kar ne morejo biti, bi radi imeli, da bi se ljudem vsaj dozdevali.

Kaj toraj sklepajmo iz tega zaznavanja gledé naših cerkvenih zborov? Najprej to, da se ne smemo utruditi, da naše petje če dalje bolj in bolj spopolnjemo. Smoter našemu trudu mora biti ta, ustvariti si tako petje, da ga omikani kakor neomikani, muzik in nemuzik, ne samo slišati smé, temuč da ga petje tudi globoko prešine in k Bogu povzdigne — (se vé, da cerkvarji morajo tudi iz pravega namena v cerkev priti). Potem bode tudi vse vpitje o „predolgi“ slovesni maši kmalu potihnilo. Ako je cerkv. zboru mar za čast božjo, prepričan sem, da tudi kmalu doide do pravega posledka. Res je sicer, da vsak zbor umetniško-dovršeno ne more peti — à vsaki, celo najmanjši kmečki zbor si more priučiti takega petja, ki bode vreden naše službe božje! — Dragi bralec, morda vprašaš, čemu da sem to pisal? Naj prav odkritosrčno povem, da prav zato, ker se bližajo velikonočni prazniki, katerih svetost še posebno zahteva mnogo truda od strani cerkvenih zborov, in dobrega duha od strani cerkvarjev. Pretekli Božič sem čul enekrate neopravičeno pritožbo o „predolgih“ slovesnih mašah celò od takih strani, ki si jih nijsem nadejal; in zato naj gre ta dopis v prvi vrsti na ono adresu, v drugi pa na adresu naših cerkvenih zborov.

Razne reči.

— Pravila „Cecil. društva“ za škofijo sv. Hipolita je potrdilo c. kr. nižjeavstr. namestništvo, in se bode društvo v kratkem ustanovilo.

— *Monumenta musices sacrae in Polonia* slove delo, ki ga jel izdajati č. g. dr. Josip Sursyński, vrednik glasbenika „Muzika kościelna“ ter pevski vodja metropole Poznanske. Izšel je že (pri J. Leitgeber-u - Posen) 1. zvezek, ki na 33 strah razen zanimivega predgovora zgodovinske vsebine obsega dve skladbi iz 16. in 17. veka. Prva je *missa*, zl. Toma Szadek za 4 razne glase v hypodoričnem tonu na zgornjo kvinto preložena; druga pa *Adoramus te Christe* od Nikola Zielenski-ga. Skladbi ste krasni; dr. Fr. Witt ju tako-le ocenuje: Ich habe die lebhafteste Freude empfunden, als ich diese herrliche Heft vor mir liegen sah, wegen des Wertes der darin enthaltenen Compositionen, und weil, wenn die Polen ihre Altmeister sich zum Muster nehmen, auch bei ihnen eine Besserung der firchennusikalischen Zustände sich anbahnen muß. Mögen recht viele nach dem Heft greifen. (Cena 1. zvezku 3 m.)

† V Feldkirch-skem zavodu čč. oo. jezuitov umrl je dne 24. marseja mnogoletni glasbeni vodja in prednik Marijanske kongregacije, preč. g. P. Avguštín Link, S. J. Rajnki si je bil pridobil veliko zaslug kot vzgojitelj mladeži, kakor tudi kot pospešitelj prave cerkvene glasbe. R. I. P.

Poslane so nam bile 4 velikonočne pesni in pesen za poroko, zložil Ign. Hladnik op. 4., da jih oglasimo. Vrlo obžalujemo, da g. skladatelj ni poslušal našega privatnega prijateljskega nasveta, in da je vendar v tej obliki izdal pesni, s katerimi samemu sebi oporeka. Radi objavljamo skladbe, tudi jih radi pregledujemo in popravljamo, radi priznavamo talente na polji glasbe sploh; tembolj je nam žal, da nam je danes naloga dana, odbiti take skladbe, katere bi nas zopet lahko privlekle tje, od koder smo se s tolikim trudom izbrodili. Vse 4 velikonočne so vseskozi posvetnega duha, niti melodija niti harmonija ne ugaja pobožnemu namenu, kateremu mora vsaka glasba v cerkvi služiti; posebno je četrta po fantovsko oblečena. Boljšega značaja je prvi napev pesni za poroko, pa tudi po besedah „Ženin blagi in nevesta — S svati v božjo hišo gresta“ i. t. d. je ta pesen bolj pripravna, da se poje v hiši pri poslovljenji. Drugi napev iste pesni za možki zbor se je nekoliko ponesrečil. Z ozirom na predzadnji napev in na čisti dohodek, ki je namenjen „študentovski kuhinji“ v Ljubljani, pristavljamo še, da se zvezek teh pesni dobiva v Katoliški bukvarni po 50 kr. (po pošti 2 kr. več).

Pridana je listu 4. šteev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.